

ЗА НЕМСКАТА ЛИТЕРАТУРА В БЪЛГАРСКАТА ПЕРИОДИКА ON GERMAN LITERATURE IN BULGARIAN JOURNALS AND NEWSPAPERS

Даниела Дечева. Немската култура в българската периодика от 20-те години на XX в. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2015.

Отдавна очаквах появата на подобно изследване. Трябва да призная, нееднократно съм предлагал подобна тема на германисти, особено що се отнася до рецепцията на немскоезичната литература и култура у нас между двете световни войни. На първо място заради палитрата на четвъртвековното сп. „Златорог“. Ето защо появата на „Немската култура в българската периодика от 20-те години на XX в.“ ме зареди с добри предчувствия. Предчувствията се оправдаха.

Както би трябвало да се очаква, Д. Дечева е фокусирала вниманието си върху водещи периодични издания за литература у нас между двете световни войни, каквито са списанията „Везни“, „Пламък“, „Хиперион“ и „Златорог“. Нарочно ги изброявам в хронологичен порядък – според времето на тяхното появяване – за да отбележа първата, набиваща се на очи, разлика. В подзаглавието те са изписани по друг начин: „Златорог“, „Хиперион“, „Везни“ и „Пламък“. Напълно оправдано, ако се ръководим от мисълта за доминираното им присъствие – като дълголетие и съдържателно многообразие, а след това и като рецепция на немската култура през 20-те години на XX в. Всъщност би трябвало да приемем последната за определящ аргумент при избора.

В структурно отношение изследването е подчинено на основателната логика да предложи въвеждащи страници за културно-историческата ситуация в Германия, Австрия и България през 20-те години в контекста на идеята за уникалното десетилетие. Краткото „Въведение“ представя в синтезиран вид водещите литературни издания и кръгове у нас. Същите, които излъчват културните сигнали на десетилетието. Обясним е и специалният интерес към темата „ние и другите“ – културологичен диспозитив с ключово значение за разбирането на невероятната ситуация, която и до днес остава без аналог в развитието на духовната ни култура. Тук обаче трябва да се направи една уговорка: че в заглавието „Напрежението между „родното“ и „чуждото“ първата дума не бива да се разбира буквално. Културологичната доктрина, прокламирана от литературния кръг „Стрелец“, всячески се старае да освободи напреженията в релацията *родно – чуждо*, сочейки пътища за „помирряване“ (единение) между двете страни. Иначе казано, противопоставяйки се на противопоставянето, „стрелците“ разгръщат актуалната и в днешни дни идея, че *българско и европейско* не си противоречат, а се допълват и обогатяват. Че са страни на една и съща монета... Началото поставя Пенчо Славейков. Пръв през второто десетилетие на XX в. актуализира дилемата новият естетически законодател Гео Милев.

Веднага след това Д. Дечева залага на опростена и прагматична методика, при която ще се извлече максимума от лабораторното бораване с образците. В двете основни глави – „Културно-историческата ситуация в Германия и Австрия: две нови републики и едно „златно“ десетилетие“ и „Културно-историческата ситуация в България: българското изкуство (отново) търси себе си“ – на преден план излизат фактите. Започвайки със сп. „Златорог“, Дечева проследява рецепцията на немскоезичната литература, наука и изкуства (музика, философия, кино, сценични и изобразителни изкуства) и по страниците на останалите списания – „Хиперион“, „Везни“, „Пламък“. Представена е общата панорама на изданията с тяхната естетическа платформа, културна политика, ролята на главните

редактори и съредакторите – все в посока на водещата тема на изследването, донякъде и на фона на налагащите се по онова време тенденции в специализираната периодика.

Намирам книгата за важна поне по няколко причини: първо, заради извличането и систематизирането на достатъчно богат емпиричен материал, благодарение на който стават по-видими разнообразните интеркултурни връзки и отношения, и второ, заради активирането на конкретен диалог с традиции и перспективи – този между германистиката и българистиката. Убеден съм, че изучаването на културната рецепция на немскоезичната литература и култура у нас, при това през период, наситен с толкова значими събития, какъвто е периодът между двете световни войни, е част от себепознаването ни като народ и държава в голямото семейство на Европа.

Подразбира се, че книгата ще разчита преимуществено на познат адресат в лицето на хуманитаристите, в частност на филолозите и културолозите. По-критично настроените вероятно ще отчетат липсата на достатъчна дистанция, благодарение на която по-добре би се открито и разбрало цялото. Очертаването на общата картина, дори в подобен – откровено фрагментарен – вид, не би трябвало да е пречка за разгръщането на надредно звучащи изводи и обобщения. Да, текстът оставя усещане за отвореност, недописаност. Надявам се времето да се окаже по-убедително от мен и да предизвика появата на съпоставителна статия или студия с аналитично съдържание. И този нов текст да се превърне в точката след едно иначе добре замислено и относително добре съставено изречение. А той, да не пропуснем, по презумпция би трябвало да е предназначено не само за българския, но и за немскоговорящия читател.

Сава Василев¹

¹ **Сава Василев** (Sava Vasilev) – проф. д.ф.н. в кат. „Българска литература” на Филологическия факултет във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий”, s.vasilev@uni-vt.bg